

2. Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 р., № 192-VIII зі змінами, внесеними згідно із Законом № 336 -VIII від 21.04.2015 р. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://document.ua/pro-zabezpechennja-prava-na-spravedlivii-sud-doc219620.html>

3. Суддя Чернушенко: Порошенко та Філатов замовляли у мене справи [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://antiraid.com.ua/news/30336-suddya-chernushenko-poroshenko-ta-filatov-zamovlyali-u-mene-spravi.html>

4. Офіційний веб-портал. Судова влада. Презентовано результати моніторингу незалежності суддів в Україні [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://court.gov.ua/144423/>

ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ІНТЕРНЕТ-ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ

Самойленко О. А.

*доцент кафедри конституційного, міжнародного та кримінального права
юридичного факультету
Донецького національного університету
м. Вінниця, Україна*

Виникнення інформаційного суспільства зумовило бурхливий розвиток усесвітньої комп'ютерної мережі Інтернет. На 15-тому Глобальному симпозиумі для регуляторних органів у місті Лібрєвіль в червні 2015 року професор Оксфордського інституту Інтернету І. Браун надав такий прогноз розвитку мережевих технологій: через стрімке падіння цін на різні датчики, обробку даних і комп'ютерну техніку до 2020 року до Інтернету будуть підключено приблизно 20 – 50 мільярдів «речей», зокрема пристрої рухомого зв'язку, паркувальні лічильники, термостати, кардіомонітори, автопокришки, дороги, автомобілі, полиці супермаркетів, будинки і багато інших видів об'єктів і пристроїв [1]. Відтак кібернетичний простір не існуватиме окремо від фізичного світу, тому в кожній державі постає вельми важливе питання щодо боротьби зі злочинами, вчиненими із використанням мережі Інтернет.

Питання розслідування комп'ютерних злочинів розглядалися в роботах багатьох українських, російських та закордонних дослідників, зокрема заслуговують на особливу увагу доробки Р. О. Белєвського, П. Д. Біленчука, В. М. Бутузова, В. О. Голубєва, М. В. Гуцалюка, Р. Л. Дремлюги, А. І. Журби, К. Корнілса, Т. В. Михальчука, Л. П. Паламарчука, С. В. Самойлова, К. В. Тітуніної, В. С. Цимбалюка. Однак, сьогодні потребують вдосконалення методики розслідування злочинів окремих видів саме з урахуванням специфічності Інтернет-середовища, яке може використовуватись для їх вчинення. Тому є актуальним дослідження криміналістичної класифікації Інтернет-злочинів в Україні.

В теорії окремої криміналістичної методики особливе значення для успішного розслідування злочинів окремого виду (групи) має їх криміналістична кла-

сифікація. Вона тісно пов'язана з кримінально-правовою, сприяє цілеспрямованості розроблювальних з її урахуванням методик розслідування, що значною мірою відповідає потребам слідчої практики [2, с. 486].

В результаті аналізу статистичних відомостей за 2012-2015 роки про зареєстровані в Україні кримінальні правопорушення (без врахування закритих за п.п. 1, 2, 4, 6 ч. 1 ст. 284 Кримінального процесуального кодексу України), що вчинені з використанням високих інформаційних технологій, встановлено, що сьогодні злочини, вчинені із використанням Інтернет, охоплюють різні види злочинних проявів, що кваліфікуються за такими статтями Кримінального кодексу України:

- ст. 176 (порушення авторського права і суміжних прав);
- ст. 185 (крадіжка);
- ст. 190 (шахрайство);
- ст. 200 (незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення);
- ст. 229 (незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару);
- ст. 231 (незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю);
- ст. 301 (ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів);
- ст. ст. 361 – 363-1 (Розділ XVII «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж та мереж електрозв'язку»).

Вони є різними за криміналістично значущими ознаками, насамперед, за предметом злочину, специфікою операцій у мережі, особливостями механізму злочинної діяльності, слідчими ситуаціями, що складаються на початковому етапі розслідування, однак є те, що їх об'єднує – Інтернет-середовище, яке використовується для віддаленого протиправного впливу на предмет посягання через програмно-технічні засоби, інформаційні системи тощо. Останнє дає підстави стверджувати, що наведені вище види злочинів з офіційних статистичних звітів кримінальних правопорушень в Україні не є по-суті вичерпними. Так, наприклад, правоохоронці у м. Запоріжжі розслідують доведення до самогубства жінки, яка вчинила таке після довготривалого спілкування в одній з популярних соціальних мереж Інтернету з одним із користувачів. Родичка загиблої наголошує на тому, що після спілкування з підозрюваним у мережі наклали на себе руки відразу декілька дівчат з Росії та України. До того ж він підштовхував й її до вчинення самогубства, детально описував, як зробити петлю на удавці. Коли не вдалось досягти своєї мети, розказав, що за такі смерті отримує гроші [3].

З подальшим поширенням так званого Інтернету-«речей» логічним буде припустити можливість вчинення через Інтернет в Україні й багатьох інших злочинів, наприклад, шпигунства, диверсій, розбещення неповнолітніх, розголошення комерційної або банківської таємниці, створення злочинної організації, те-

рористичного акту, завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності тощо.

Криміналістична класифікація Інтернет-злочинів в Україні досі не розроблена. Але саме вона повинна враховувати чинники, пов'язані зі специфікою цих злочинів з огляду на зміни в структурі злочинності в сфері високих інформаційних технологій, способах вчинення та приховування певної категорії злочинів через специфічність існуючого Інтернет-середовища.

З метою ефективної протидії Інтернет-злочинам на міжнародному рівні в листопаді 2001 року Комітет Міністрів Ради Європи прийняв Європейську конвенцію про кіберзлочинність, яку ратифіковано в Україні лише в 2005 році відповідним Законом [4]. В 2006 році наша держава ратифікувала додатковий протокол до Конвенції щодо криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи [5]. 1 липня 2006 року Європейська конвенція про кіберзлочинність набрала чинності в Україні.

Конвенція охоплює широке коло питань, зокрема й визначає чотири групи злочинів, пов'язаних із використанням комп'ютерних технологій як інструмента вчинення злочинних дій, зокрема: 1) злочини проти конфіденційності, цілісності й доступності комп'ютерних даних і систем (протизаконний доступ, перехоплення, інші впливи на функціонування даних та системи); 2) злочини, пов'язані з використанням комп'ютерних засобів (підроблення, шахрайство); 3) злочини, пов'язані зі змістом даних (дитяча порнографія); 4) злочини, пов'язані з порушенням авторського права та суміжних прав. Практично щодо всіх них має місце криміналізація в українському законодавстві.

Такий перелік видів злочинів також не є абсолютно повним, але законодавець намагався максимально типізувати існуючі в 2001 році види злочинів, які скоювали із використанням високих інформаційних технологій. Не дивлячись на це, вважаємо, що сьогодні в основу одного з критеріїв криміналістичної класифікації Інтернет-злочинів може бути покладений аналогічний Європейської конвенції про кіберзлочинність принцип типології злочинів. Адже Інтернет-злочини виступаючи цілісним об'єктом дослідження можуть бути спрямовані на різні предмети посягання в залежності від сучасних можливостей мережевих технологій.

Тож, з метою розробки ефективних методик розслідування злочинів, що вчинені з використанням високих інформаційних технологій, якісного ведення їх статистичного обліку, необхідно розробити криміналістичну класифікацію Інтернет-злочинів відповідно до тенденцій розвитку комп'ютерних технологій в світі. Саме останнє буде прямо впливати на зміни в структурі злочинності в сфері високих інформаційних технологій. При цьому необхідно враховувати, що видова класифікація Інтернет-злочинів повинна бути тісно пов'язана з кримінально-правовою, закріпленою в законодавстві України.

Література:

1. Проблемы регулирования Интернета вещей: 15-ый Глобальный симпозиум для регуляторных органов, г. Либревиль, 8-10 июня 2015 г. [Электронный ресурс] / Itunews. – 2015. – № 4. – Режим доступа: <https://>

itunews.itu.int/Ru/Note.aspx?Note=6060 (дата звернення 19.11.2015 р.). – Назва з екрана.

2. Криміналістика: ученик / [Волчецкая Т.С., Крылов В.Л., Лушечкина М.А. и др.] ; под ред. Н. П. Яблова. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Юристъ, 2001. – 708 с.

3. Запорожец доводил женщин до самоубийства через соцсеть [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zanoza-news.com/?p=57506> (дата звернення 18.11.2015 р.). – Назва з екрана.

4. Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність [Електронний ресурс] : закон України від 7 вересня 2005 року за № 2824-IV – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_575 (дата звернення 19.11.2015 р.). – Назва з екрана.

5. Про ратифікацію Додаткового протоколу до Конвенції про кіберзлочинність [Електронний ресурс] : закон України від 21 липня 2006 року за № 23-V – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/23-16> (дата звернення 19.11.2015 р.). – Назва з екрана.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВІДМОВИ ПРОКУРОРА ВІД ОБВИНУВАННЯ

Сенченко Н. М.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та правосуддя
Чернігівського національного технологічного університету
м. Чернігів, Україна*

Україна продовжує перебувати в стані перетворень, які спрямовані на зміцнення демократії і розбудову правової держави. Переоцінка цінностей у будь-якій сфері життя суспільства залежить від рівня демократії в державі і напряду від вміння підтримувати обвинувачення в суді прокурором, а в необхідних випадках – відмовитись від нього.

Відмова прокурора від обвинувачення – це заява прокурора, звернення у вигляді постанови до суду, в якій від повністю або частково заперечує обґрунтованість обвинувачення і мотивує неможливість його підтримання щодо обвинуваченого, фактично припиняючи, в цілому чи в якійсь частині, продовження обвинувальної діяльності проти даної особи.

Відмова від державного обвинувачення, за наявності для цього достатніх і законних підстав, не тільки право, а й обов'язок прокурора, наслідком якої є припинення прокурором обвинувальної діяльності, тобто припинення функції обвинувачення.

Для вчинення відповідальних дій, пов'язаних в відмовою прокурора від обвинувачення повинна бути наявність чітко визначених і нормативно закріплених обставин, умов, фактів, що являються основою для прийняття такого рішення. На основі вищезазначених підстав мають місце наслідки, пов'язані з використанням наданого права, але не слід забувати про мотиви – це прагнення до